

इतर मागास बहुजन कल्याण
संचालनालयाच्या आस्थापनेवरील
गट-क संवर्गाच्या कर्मचाऱ्यांच्या
अर्हताकारी परीक्षा अभ्यासक्रमाबाबत.

महाराष्ट्र शासन
इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग
शासन निर्णय क्र: आस्थाप्र-२०२५ / प्र. क्र. ९१/ आस्था २
मंत्रालय विस्तार, पहिला मजला,
मंत्रालय, मुंबई ३२
दिनांक:- १८ जुलै, २०२५

- वाचा:-** १) Education Sport and Social Welfare Department Resolution No.BCE
३०६९/२९५५३J, Dt.११th Janaury, १९७२.
२) शासन निर्णय, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, क्रमांक आस्थाप्र-
२०१७/प्र.क्र.८/आस्थापना-२, दि. १४/१/२०२१ व दि.२२/३/२०२२.
३) संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, पुणे यांचे पत्र जा.क्र.
इमावबकसं/आस्था/अर्हताकारी परीक्षा/२०२५-२६/पुणे/२६९३.दि,२८/५/२०२५

प्रस्तावना:-

इतर मागास बहुजन कल्याण या नवीन निर्माण झालेल्या विभागाच्या क्षेत्रीय कार्यालयासाठी वाचा येथील क्र.२ च्या शासन निर्णयान्वये सुधारित आकृतिबंध मंजूर करण्यात आला आहे. त्यानुसार विविध संवर्गांची पदभरती करण्यात येत आहे. तसेच काही पदावर सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाकडून कायमस्वरूपी कर्मचारी वर्ग झालेले आहेत.

२. उपरोक्त पार्श्वभूमीवर संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालयाच्या आस्थापनेवरील मंजूर सुधारित आकृतिबंधातील गट-क संवर्गातील कर्मचाऱ्यांच्या अर्हताकारी परीक्षा घेण्यासाठी वाचा येथील क्र.१ च्या शासन निर्णयातील तरतुदीच्या आधारे या विभागाच्या अर्हताकारी परीक्षा घेण्यासाठी अभ्यासक्रमास मान्यता देण्याबाबत वाचा येथील क्र.३ च्या पत्रान्वये प्रस्ताव प्राप्त झाला आहे. त्यानुसार सदर प्रस्तावास मान्यता देण्याची बाब विचाराधीन होती. त्यामुळे खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय:-

इतर मागास बहुजन कल्याण विभागाच्या संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालयाच्या आस्थापनेवरील गट-क संवर्गाच्या कर्मचाऱ्यांच्या अर्हताकारी परीक्षा घेण्यासाठी तत्कालीन शिक्षण, क्रिडा व सामाजिक कल्याण विभागाच्या वाचा येथील क्र.१ च्या शासन निर्णयात नमूद केलेल्या अटी शर्ती व यासोबत जोडलेल्या प्रपत्र-अ मध्ये नमूद केलेल्या अभ्यासक्रमास याद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे.

२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०२५०७१८१८००५५९६३४ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे..

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नावाने,

(दिनेश चव्हाण)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

१. मा. मंत्री (इतर मागास बहुजन कल्याण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. सचिव, इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
३. संचालक, इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
४. प्रादेशिक उपसंचालक (सर्व), इतर मागास बहुजन कल्याण (प्रादेशिक) विभाग.
५. सहायक संचालक (सर्व), इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग.
६. निवडनस्ती (आस्था-२).

शासन निर्णय क्रमांक: आस्थाप्र-२०२५/प्र.क्र.९१/आस्थापना-२ सोबतचे सहपत्र

प्रपत्र-अ

अ.क्र.	पेपर क्रमांक	संक्षिप्त विषय
१.	पेपर क्रमांक-१ (पुस्तकांशिवाय) • शासन रचना	१. विभागाची प्रशासकीय रचना व कार्यपद्धती २. अधिकारांची व्याप्ती व विकेंद्रीकरण ३. अधिकारांचे विकेंद्रीकरण ४. महीला दक्षता समिती ५. कार्यालयीन संवादाच्या विविध पद्धती व त्यांचे महत्व ६. नियंत्रण यंत्रणा, कार्यविवरणपत्र, विविध नोंदवह्या, ७. तपासणी पद्धत व महत्व ८. कार्यालयीन शिस्त, उपस्थिती, वक्तशीरपणा, तत्परता, कीरकोळ, अर्जित आणि इतर प्रकारच्या रजा ९. तारांकीत, अतारांकीत प्रश्न, कपात सूचना १०. शासकीय पत्रव्यवहार, ११. शासन-प्रशासन, ज्ञापन, अभिपत्रक, अधिसूचना-अध्यादेश, अधिनियम-नियम, शासन निर्णय- शासन परिपत्रक
२.	पेपर क्रमांक-२ (पुस्तकांसह) • रचना व नियंत्रण तथा शिस्त	१. विभागाच्या विविध पदसंरचनेचे कार्य २. आवक-जावक नोंदणी, प्राप्त टपालावरील कार्यवाही, नस्ती सादर करणे पद्धत, टपालाचे वाटप ३. टपालाचे कार्यविवरणपत्रामध्ये नोंद घेणे, साप्ताहिक गोषवारा, टपाल निर्गमित करण्याच्या पद्धती, जावक कार्यपद्धती ४. टिपणीलेखन, टिपणी मसुदा तयार करणे, टिपणी वरिष्ठांकडे सादर करण्याबाबत सर्वसाधारण पद्धत व सूचना, शासन निर्णयासह नस्ती सादर करणेबाबत ५. नस्ती हाताळणे, प्रकरणांचा अभ्यास करून प्रकरणांचे सादरीकरण, तात्काळ/अतितात्काळ प्रकरणे हाताळण्याची व सदर प्रकरणांकरीता टिपणी सादर करणे, नस्तींना पताका लावणे ६. सहा गळे पद्धत ७. अभिलेखांचे वर्गीकरण व जतन ८. अभिलेख वर्गीकरणाचे महत्व ९. सर्वसामान्य कार्यालयीन कार्यपद्धती, शिस्त, प्रशिक्षण १०. अभ्यागतांशी संवाद साधणे व योजनांची माहिती देणे ११. नस्ती बांधणे व सादर करणेबाबत मार्गदर्शक सूचना १२. माहिती अधिकार अधिनियम, २००५ १३. महाराष्ट्र विधानसभा नियम १४. विभागीय चौकशी नियमपुस्तिका, १९९१
३.	पेपर क्रमांक-३ (पुस्तकांसह) • सेवानियम	१. महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम १९८१ (सेवेच्या सर्वसाधारण अटी व शर्ती) २. महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम १९८१ (पदग्रहण अवधी, स्वीयत्तर सेवा आणि निलंबन, बडतर्फ आणि सेवेतून काढून टाकणे यांच्या काळातील प्रदाने) ३. महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम १९७९ (वर्तणुक) ४. महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम १९७९ (शिस्त व अपिल) ५. महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम १९८१ (रजा) ६. महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम १९८१ (वेतन) ७. महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम १९८२ (निवृत्ती वेतन) ८. महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम १९८४ (निवृत्ती वेतनाचे

		<p>अंशराशीकरण)</p> <p>९. महाराष्ट्र नागरी सेवा नियम २००९ (सुधारित वेतन) वेतन निश्चिती संबंधी सूचना</p> <p>१०. महाराष्ट्र शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या बदल्यांचे विनियमन आणि शासकीय कर्तव्ये पार पाडताना होणाऱ्या विलंबास प्रतिबंध अधिनियम, २००५</p>
४.	<p>पेपर क्रमांक-४ (पुस्तकांसह)</p> <ul style="list-style-type: none"> वित्तीय नियंत्रण 	<p>१. महाराष्ट्र सर्वसाधारण भविष्य निर्वाह निधी नियम</p> <p>२. महाराष्ट्र कोषागार नियम, १९६८</p> <p>३. लेखा संहिता (खंड पहिला)</p> <p>४. महाराष्ट्र अर्थसंकल्प नियम पुस्तिका</p> <p>५. मुंबई वित्तीय नियम १९५९</p> <p>६. महाराष्ट्र आकस्मिक खर्च नियम, १९६५</p> <p>७. महाराष्ट्र विभागीय चौकशी (साक्षीदारांना हजर राहण्यास आणि दस्तऐवज सादर करण्यास भाग पाडणे) अधिनियम, १९८६</p> <p>८. वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८</p> <p>९. महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, २०१५</p> <p>१०. कोषागार देयके, चलने</p> <p>११. लेखापरीक्षण</p> <p>१२. लेखानुदान, अंदाजपत्रके तयार करणे, ताळमेळ घेणे</p> <p>१३. वेतन, भत्ते व अग्रिम</p>
५.	<p>पेपर क्रमांक-५ (पुस्तकांसह)</p> <ul style="list-style-type: none"> इतर मागास बहुजन कल्याण विभागा अंतर्गत असणारे आयोग, प्रशिक्षण संस्था, महामंडळे व उपकंपन्या 	<p>१. महाराष्ट्र राज्य मागासवर्ग आयोग</p> <p>२. महात्मा ज्योतिबा फुले संशोधन व प्रशिक्षण संस्था (महाज्योती)</p> <p>३. महाराष्ट्र संशोधन, उन्नती व प्रशिक्षण प्रबोधिनी (अमृत)</p> <p>४. महाराष्ट्र राज्य इतर मागासवर्ग वित्त व विकास महामंडळ व त्याअंतर्गत असणाऱ्या विविध उपकंपन्या</p> <p>५. वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ व त्याअंतर्गत असणाऱ्या विविध उपकंपन्या</p>
६.	<p>पेपर क्रमांक-६ (पुस्तकांशिवाय)</p> <ul style="list-style-type: none"> विभागाच्या योजना 	<p>इतर मागास बहुजन कल्याण विभागामार्फत राबविल्या जाणाऱ्या सर्व योजना</p>